

RZEPKA JÓZEF (1909-1940)

Urodził się 20 kwietnia 1909 roku w Darominie w powiecie sandomierskim, w rodzinie Jana, miejscowego rolnika i Anny z Mańków. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Zalesiu Małym w powiecie koźmińskim rozpoczął w 1924 roku naukę w seminarium nauczycielskim w Krotoszynie. Tam 24 maja 1929 roku uzyskał świadectwo dojrzałości i uprawnienia do nauczania w szkołach powszechnych. W roku szkolnym 1929/1930 był nauczycielem kontraktowym w Dusinie w powiecie gostyńskim. 1 grudnia 1931 roku mianowano go nauczycielem tymczasowym w szkole powszechnej w Gostyniu, a w latach 1932-1935 w Piaskach. 6 marca 1934 roku przed Państwową Komisją Egzaminacyjną w Rawiczu zdał egzamin praktyczny na nauczyciela publicznych szkół powszechnych. W latach 1936-1939 był nauczycielem i kierownikiem szkoły w Zglińcu w powiecie kościańskim.

Obowiązkową służbę wojskową odbywał od 1 października 1930 roku do 30 czerwca 1931 roku w batalionie podchorążych rezerwy piechoty nr 7 w Śremie, a praktykę w 60. pułku piechoty w Ostrowie. Na ćwiczenia rezerwy był powoływany w latach 1932, 1934 i 1936. W tym samym pułku odbył ćwiczenia w 1938 roku. W 55. pułku piechoty szkolony był jako dowódca plutonu kolarzy do zwiadu pułku. Stopień podporucznika rezerwy piechoty otrzymał ze starszeństwem od 1 stycznia 1933 roku i został przydzielony do 55. pułku piechoty. 25 sierpnia 1939 roku zmobilizowano go do macierzystego pułku i skierowano do ośrodka zapasowego 14. Dywizji Piechoty w Kutnie. Został dowódcą plutonu w batalionie zapasowym pułku. Stąd wysłał do żony list datowany na 27 sierpnia.

Wycofywał się z ośrodkiem przez Warszawę i Mińsk Mazowiecki do Chełma, gdzie była stacja zborna, w której z częściowo rozbitych jednostek i cofających się ośrodków zapasowych formowano nowe oddziały. 27 września wcielony został do zbiorczego batalionu 55. pułku piechoty, który razem z 57. batalionem piechoty odeszły na zachód, w kierunku Krasnobrodu, następnie skierowały się na południe i 28 września pod Tarnogrodem zostały otoczone przez oddziały sowieckie 2. Korpusu Kawalerii. Rosjanie zwolnili szeregowców, natomiast oficerów zatrzymali i osadzili w pierw w obozie rozdzielczym w Tiotkinie, a od 3 listopada 1939 roku w Kozielsku.

25 grudnia Joanna Rzepkowa otrzymała od męża list z obozu datowany 24 listopada. Józef Rzepka usiłował skontaktować się z rodziną za pośrednictwem Polskiego Czerwonego Krzyża. Biuro Informacyjne PCK w Warszawie wysłało do Joanny Rzepkowej pismo datowane 13 kwietnia 1940 roku z prośbą o przesłanie wiadomości do męża, do Kozielska. Z obozu wywieziony został jednym z ostatnich transportów, 29 kwietnia 1940 roku na podstawie listy NKWD nr 052/2 poz. 70 datowanej 27 kwietnia. Dzięki wspomnieniom prof. Stanisława Swianiewicza, który już w Gniezdowie został wyłączony z tego transportu, wiadomo, że jeńców wywożono z obozu ciężarówkami pod wzmocnionym konwojem na bocznicę stacji w Kozielsku. Tutaj stało sześć wagonów więziennych, do których

ładowano jeńców, po 14 osób do jednego przedziału. O świcie 30 kwietnia pociąg dojechał do Gniezdowa. Tutaj więźniów ładowano do autobusu zabierającego około 30 osób i wywożono. Wracał po półgodzinie, aby zabrać następną partię. Jeńców z tego transportu zastrzelono w lesie katyńskim 30 kwietnia 1940 roku przed południem.

Wiosną 1943 roku Komisja Techniczna PCK wydobyła zwłoki ppor. Rzepki ze zbiorowego dołu, zidentyfikowała je, oznaczyła numerem (AM) 3852 i pochowała w bratniej mogile, prawdopodobnie szóstej. Przy zwłokach znaleziono korespondencję, pokwitowanie na zegarek, odebrany w obozie, medalik oraz kalendarzyk z zapiskami. W grudniu 1943 roku pracownicy oddziału chemicznego Instytutu Medycyny Sądowej w Krakowie oczyścili dokumenty i odczytali je. Były to: karta pocztowa datowana w Miąskowie 25 stycznia 1940 roku, która doszła do adresata 5 marca, nadawcą był Jan Skrzypczak; list prawdopodobnie od żony, datowany w Miąskowie 25 stycznia 1940 roku, który dotarł do adresata 25 marca. Należała do niego koperta w części zniszczona: nazwisko nadawcy i datownik urzędu poczty był nieczytelny; list datowany w Wyskoci w powiecie kościańskim 5 marca 1940 roku adresowany do Władysława Żaka, podpisany przez jego żonę, Stanisławę. Na kopercie była naklejka cenzury niemieckiej i wyraźny odcisk datownika urzędu pocztowego w Moskwie z datą 23 marca 1940 roku.

Nadzwyczaj cennym znaleziskiem był kalendarz, w którym ppor. Rzepka zapisywał codziennie i szczegółowo marsze ośrodka zapasowego 14. DP, poczynając od wyruszenia z rejonu koncentracji w okolicach Kutna (4 września) do 28 września, gdy bataliony ośrodka, na nowo zorganizowane w Chełmie, dostały się do niewoli sowieckiej pod Tarnogrodem. Wymienione są w nim daty dzienne i miejscowości. Notatki stanowią niejako pierwszą część znanego szeroko notatnika mjr. Adama Solskiego, dowódcy ośrodka. Dalsze notatki dotyczą drogi do obozu w Tiotkinie i pobytu w nim (5 października-1 listopada) oraz drogi do Kozielska (1-3 listopada) i pobytu w obozie do 21 maja 1940 roku. Joanna Rzepkowa poszukiwała męża po wojnie za pośrednictwem Polskiego Czerwonego Krzyża. Pismem z 2 października 1946 roku Biuro Informacyjne PCK zawiadomiło ją, że na liście polskich wojskowych, ekshumowanych ze zbiorowych grobów w Koziej Górze pod Smoleńskiem, znajduje się jej mąż.

W 1934 roku ożenił się z Janiną Skrzypczakówną z Miąskowa w powiecie leszczyńskim, w 1937 roku urodził mu się syn Zbigniew, a w 1938 roku córka Hanna.

CAW Ap. 446; Archiwum Instytutu Katyńskiego w Krakowie; Spuścizna katyńska dr. Jana Robla nr 03852. – Amtliches Material, s. 226; A. Moszyński, *Lista katyńska*, Londyn 1982, s. 166; P. Bauer, J. Zielonka, *Żołnierska droga przez mękę*, Kościan 1990, s. 49; J. Tucholski, *Mord w Katyniu*, Warszawa 1991, s. 207; W. Śmigielski, *Gostyńska lista katyńska*, „Gazeta Gostyńska” 1994, nr 19, s. 33; *Rozstrzelani w Katyniu*, Warszawa 1995, s. 210; T. Kryśka-Karski, *Straty korpusu oficerskiego*. Londyn 1996, s. 369 (tutaj mylnie: zmarł w Zamościu 19 września 1939 roku); *Księga pochowanych żołnierzy*, Pruszków 1996, s. 317; „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1996, s. 277; *Katyń: księga cmentarna*, Warszawa 2000, s. 547; S. M. Jankowski, *Czterdziestu co godzinę*, [Warszawa 2002], s. 301-312; Informacje córki Hanny Karczyńskiej z Pępowa; W. Śmigielski, *Mieszkańcy Gostynia i okolic w mogiłach katyńskich*, Gostyń 2015, s. 87-89.